

ȚARA LUI DROMIHAITES

RADU FLORESCU

Problema localizării stăpînirii regelui get Dromihaites, adversarul lui Lysimachos, regele macedonean al Traciei, este deschisă de mult, dar numai în parte rezolvată pînă acum. În adevăr, din toate izvoarele care dau precizări topografice, rezultă clar că trebuie situată în stînga Dunării. Precizarea zonei din stînga Dunării în care ar putea fi situată Helis, capitala expres numită de izvoare însă, a rămas încă obiect de dispută, două variante posibile confruntîndu-se pînă astăzi. Prima, cea mai veche, datorată lui Vasile Pârvan, o așează în Bărăgan, tinzînd e.g. să o situeze în zona Piscului Crăsanilor¹. A doua, datorată lui Constantin Daicoviciu, propune situarea capitalei lui Dromihaites pe cursul superior al Argeșului². Deși ambele ipoteze se bazează pe argumente extrase din izvoarele literare, ele nu au fost coroborate, la vremea cînd au fost formulate, cu fapte arheologice concludente, ci doar cu niște imagini de ansamblu, de valoare destul de generală, ale descoperirilor arheologice, singurele posibile la vremea respectivă (1924, respectiv 1959).

Înmulțirea datelor topografice precum și precizările cronologice, rezultate din sporirea și intensificarea săpăturilor și studiilor, permit în prezent redeschiderea problemei.

Vasile Pârvan, bazîndu-se pe confruntarea izvoarelor literare — Diodor din Sicilia, Pausanias, Strabo, Polybiu, — a retrasat, în limitele unui tablou verosimil, epurat de elemente anecdotice, istoria conflictului dintre Diadohul macedonean și regele get, iar povestirea lui a devenit clasică, fiind preluată în toate lucrările de specialitate și chiar în manualele școlare. Pe temeiul unui fragment din Strabo — VII, 3. 14 (C305) — în care geograful grec asocia expediția fără succes a lui Dareios ahemenidul cu aceea nefericită a lui Lysimachos, pentru a ilustra asprimea condițiilor din așa numita *pustie getică*, Pârvan încearcă să extragă

¹ Vasile Pârvan, *Getica*, 1926, p. 55—65.

² Constantin Daicoviciu, *Dacica*. Cluj, 1969, p. 97—100.

o indicație cât de cât sugestivă cu privire la localizarea „țării lui Dromihaites“. Dificultatea reconstituirii istorice apare cu evidență din faptul că, încă de la început, Pârvan însuși se contrazice, într-un pasaj — *Getica*, p. 57 — afirmînd „Strabo, p. 305, spune clar că în regiunea dintre Dunăre, Marea Neagră și Nistru, adică Moldova de Miazăzi, acolo unde Grecii așează acel „pustiul getic“ (...) prin care a trecut și Dareios împotriva Scythilor, făcînd pod peste Dunăre „mai jos de insula Peuce“, acolo a trecut și Lysimachos împotriva Geților“, pentru ca în celălalt — p. 61 — să afirme cu totul altceva: „Strabo, p. 305, nu ne dă decît faptul în sine al trecerii lui Lysimach în stînga Dunării împotriva Geților, fără a stabili nici o legătură topografică, ci doară una mnemotehnică cu expediția lui Dareios. A propos de o nenorocire pomeniște și pe cealaltă. Fapt e însă, că dacă e pe murit de sete, această ocazie o poate avea o armată mai de grabă în Bărăgan, decît în Basarabia sudică, unde sînt o sumă de mari lacuri cu apă dulce“.

Oricît ar fi de ingenioasă și subtilă sugestia critică, și oricît a fost acceptată de toți specialiștii care l-au urmat întru totul pe Pârvan³, examinarea sistematică a textului în discuție duce la cu totul alte încheieri. Fragmentul face parte dintr-o enumerare de detalii specifice geomorfologice — cordonul litoral, pustiiile getice, ape — pe care, geograful grec — pentru că Strabo este înainte de toate geograf, iar referințele sale sînt geografice și nu anecdotice — le ilustrează cu exemple celebre, avînd caracter istoric sau pragmatic. În acest context disocierea celor două evenimente nu mai apare ca posibilă. Textul însuși, reconsiderat din punct de vedere filologic, nu oferă nici o particularitate sintactică sau stilistică în măsură să permită raportări diferite a celor două texte. Dimpotrivă, folosirea aceluiași verb — epikindineuo — cea de a doua oară într-o locuție eliptică, de parcă faptul esențial, moartea de sete, ar fi fost de la sine subînțeles — ar îndemna la o asociere de circumstanțe, recte topografică, a celor două evenimente. Prima concluzie este deci că proiectarea episodului lui Lysimah, în altă zonă decît pustiiile getice, nu-și găsește nici măcar un suport negativ în textul lui Strabo.

Dar Pârvan, aduce și argumente de ordin geografic — ariditatea Bărăganului și relativa abundență de apă în sudul Basarabiei. În primul caz trebuie, pe de o parte, reamintit că în antichitate Bărăganul avea și zone împădurite, dar mai ales că orice drum spre vest urma în mod obligatoriu cursul Ialomiței. Pentru cel de-al doilea argument este suficient să ne referim la afirmația categorică a lui Strabo, anume că pustia getică este lipsită de apă, coroborată cu faptul că lacurile dulci din sudul Basarabiei pot fi geoformații mai tîrzii, legate de constituirea — începînd de prin sec. 3 î.e.n. — a cordonului litoral. Așadar, nici examinarea comparativă a condițiilor geo-hidro-climatice nu îndreptătesc mai mult deplasarea teatrului de război dintre Lysimah și Dromihaites, din zona de la nord în cea de la vest de fluviu.

³ Dumitru Berciu. *Din Istoria Dobrogei*. București, 1965, vol. I, p. 133—135; Dionisie M. Pippidi. *Ibidem*. p. 215—216.

În ipoteza sa, Constantin Daicoviciu nu a contestat argumentele lui Pârvan, dar admitînd localizarea la vest de Dunăre, a încercat să obțină precizări suplimentare, din comparația altor texte, prezentînd o particularitate discordantă față de versiunile mai ample din izvoarele amintite. Este vorba de un fragment de atribuție incertă — folosit de Suidas — și de un excerpt din Suidas. Primul, citat numai în partea lui esențială de Daicoviciu, este după forma de redactare, un text lexicografic, folosind, după rețeta bine cunoscută, excerpte din autori celebri. Al doilea este cu siguranță un articol de lexicon. Amîndouă prezintă particularitatea de a-l numi pe Dromihaites getul — rege al odrizilor⁴. Sesizînd tocmai această neconcordanță repetată, Constantin Daicoviciu a încercat să o explice ca pe o coruptelă de copist care ar fi scris *odrysoi* în loc de *ordysoi*, *ordesoî*, recte *ordessenses*, de fapt reconstituire erudită contemporană, după modelul „triburilor“ lui Ptolemeu. Construcția, seducător de ingenioasă, își găsește obstacolul tocmai în ceea ce pare la prima vedere să fie temeiul ei cel mai sigur — dubla greșeală a lexicografului — „regele odrizilor“, care este mult mai probabil să fie o interpretare — sau glosă — fals erudită, tîrzie, decît o coruptelă dificil de justificat, cu atît mai mult cu cît și cuvîntul original este o reconstituire actuală. Și nu este atestat ca atare de nici un izvor. Mai mult decît atîta — se știe că numele de „triburi“ la Ptolemeu au derivații diferite — ethnicoane, nume de localități, atribute, nume proprii — dar *nici unul nu este derivat dintr-un hidronym*.

* * *

Dacă acum, încercăm să comparăm datele izvoarelor literare cu elementele de topografie arheologică, este adevărat, încă incomplete și nu totdeauna suficient de precise și circumstanțiate, dar incomparabil mai bogate, mai precise și mai concludente decît cele de care dispunea Pârvan în 1924 și chiar Daicoviciu în 1959, obținem următorul tablou: în zona dintre Dunăre și Carpați sînt cunoscute astăzi cîteva sute de stațiuni geto-dacice. Numai în Cîmpia Dunării au putut fi repertoriate peste 200 de descoperiri; dintre acestea din urmă, doar 17 au putut fi datate cu oarecare certitudine în sec. IV î.e.n. Cele mai multe dintre aceste descoperiri nu sînt precizate ca structură, totuși se observă că „cetățile“ — așezări cu fortificații de pămînt — sînt situate la vest de riul Vedea, iar un grup de așezări — de o oarecare consistență — se situează la cotul Dunării, în împrejurimile Brăilei. Fără îndoială, cercetări mai aprofundate ar putea aduce noi descoperiri și precizări, dar este sigur că descoperirea a patru cetăți și încă a cel puțin două așezări la vest de Vedea și a nici unei cetăți la est de acest rîu, rămîne concludentă. La aceasta se adaugă faptul că marile cetăți și așezări dacice de pe cursul Argeșului sînt datate — în prezent cu destulă certitudine din sec. II—I î.e.n.⁵.

⁴ Polybiu, frgm. 102 = Suidas, ed. Ada Adler, I. Lipsiae, Teubner, 1928, p. 167, 1862, s.v. *anadromai*; și Suidas, ibidem, II, p. 141, 1534, s.v. *Dromihaites*.

⁵ Mioara Turcu. *Geto-dacii din cîmpia Munteniei*. București, 1979, p. 40—72, D.I.V.R., s.v. Popești, Cetățeni.

În schimb, într-o zonă relativ apropiată de *pustia getică* — anume în împrejurimile Huşilor — Arsură, Moşna, Buneşti — şi ale Iaşilor — Cotnari, Stîncesti⁶ a putut fi situat un grup de mari cetăţi de pământ şi de tezaure, datate în sec. 4 î.e.n., marcînd o zonă de intensă locuire şi organizare.

La aceasta ar mai trebui adăogat şi faptul că pe malul drept al Dunării apar de asemenea cetăţi de pământ de mari dimensiuni, foarte asemănătoare cu cele din Moldova, datate din aceeaşi perioadă a celei de a doua jumătăţi a sec. 4 î.e.n. (Aegyssus, Beştepe)⁷.

Aşadar, pe baza indicaţiilor lui Strabo, care situează cu claritate expediţia lui Lysimah în *pustiile getice*, cea mai probabilă localizare a ţării lui Dromihaites este în zona mijlocie a podişului Moldovei unde existenţa unui grup de aşezări fortificate, dintre care unele de mari dimensiuni, comportînd nuclee de tip palatiale — ca aceea de la Stîncesti — precum şi apariţia unuia dintre cele două tezaure princiare getice de aur — la Cucuteni—Băiceni — face plauzibilă şi amplasarea capitalei getice — Helis.

În această perspectivă se poate schiţa şi altă propunere de precizare a obiectului conflictului dintre diadoh şi regele get: acesta din urmă era, probabil, suveranul de care depindeau şi cetăţile dunărene din Dobrogea precum şi într-o formă, poate, de alianţă, şi cetăţile greceşti din Pontul stîng, sau cel puţin cele de lângă Gurile Dunării. În acest sens, este semnificativ faptul că Lysimah se înverşunează să asedieze Callatis-ul, dar izvoarele nu pomenesc de acţiuni militare în nord, decît legate de lupta cu Dromihaites.

Înţelese astfel, evenimentele de la sfîrşitul sec. 4 î.e.n. capătă alt înţeles, mai amplu şi mai complex, înscriindu-se într-o serie de relaţii tradiţionale între regii geţi şi cetăţile greceşti, relaţii atestate de inscripţii de la Histria, care vorbesc în termeni destul de clari de dependenţa cetăţii de suverani precum Rhemaxos sau Zamoldegicos.

Schiţa de reconstituire expusă mai sus, rămîne ca şi cele anterioare, datorate altor cercetători, ipotetică. Ea apare ca mai plauzibilă, datorită faptului că restituie sensul corect unui izvor literar şi se bazează pe concordanţa dintre informaţiile oferite de acesta şi situaţia topografică, aşa cum aceasta este cunoscută astăzi, mai complex şi mai detaliat. Fără să închidă drumul pentru alte interpretări şi precizări, pe care noi descoperiri oricînd le pot aduce, ipoteza de faţă atrage atenţia asupra unei zone de interes şi unui fir de cercetare.

⁶ Ion Miclea, Radu Florescu. *Geto-dacii*. Bucureşti, 1980, p. 8—9 şi 25—30.

⁷ *Dobrogea*. Bucureşti, 1978, s.v. Aegyssus, Beştepe.

LE PAYS DE DROMIHAÏTES*Résumé*

En comparant les données des sources littéraires avec les éléments de topographie archéologique et en se rapportant à l'interprétation de V. Pârvan et C. Daicoviciu à propos de l'information transmise par Strabon, l'auteur avance une nouvelle hypothèse concernant la localisation du „pays de Dromichaïtes“.

L'examen comparatif des conditions géo-hydro-climatiques de l'antiquité justifie l'auteur de placer les déserts gétique et l'aire du théâtre d'opérations militaire pendant la guerre d'entre Lysimaque et Dromichaïtes au sud de la Bassarabie.

En même temps, l'identification, aux environs des villes de Huși et Jassy, d'un groupe de grandes cités et trésors, datés au IVe siècle av.n.è, mène à l'identification hypothétique du „pays de Dromichaïtes“ dans la zone moyenne du plateau de Moldavie d'où le diadoque pouvait exercer son autorité sur les cités danubiennes de Dobroudja ainsi que sur celles situées sur le littoral.